

викладач кафедри мовної
підготовки
ДЗ «Дніпропетровська медична
академія МОЗ України»

САТИРИКО-ДИДАКТИЧНЕ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ РОМАНІЧНОГО МОТИВУ «ВИПРОБУВАННЯ» В РОМАНІ Р. ГРІНА «ГРІШ МУДРОСТІ, КУПЛЕНИЙ ЗА МІЛЬЙОН КАЯТТЯ»

Постановка проблеми. У контексті проблематизації переходу романного жанру від його «першої епохи» до «другої» (П.О. Грінцер), що здійснюється на межі ХХ–ХХІ ст., ознаменований «комунікативним поворотом культури» (М.О. Можейко), означається епіцентр літературознавчих пошуків методологічних підходів, націлених на розкриття «жанрової ідентичності» (Ж.-М. Шеффер) роману на теренах історичних змін самих способів естетико-поетикального оформлення його діалогічності [1, с. 9–13; 2, с. 3–5; 3, с. 3–4; 4, с. 5–8; 7, с. 280–286]. При такому прирошенні проблемного поля історико-теоретичної та історико-літературної рефлексії романного жанру усвідомлюється і потреба визначення найбільш дискусійної, окресленої в жанротворних новаціях ренесансної Англії, лінії руху роману від традиціоналізму до історизму, яка відхилилася від його магістрального вектора, прокладеного в континентально-європейських творчих експериментах доби Відродження.

У руслі перегляду пізнавальних пріоритетів новітнього літературознавства, що інспірується співвіднесенням новоусвідомленого смислотворного ресурсу комунікації з потенціалом літературно-творчої діалогічної взаємодії «Я» й «Іншого», проявленим, насамперед, у перехідних романних модифікаціях [4, с. 7], відбувається повернення до «питання про елізаветинський роман», ініційованого наприкінці ХІХ ст. Ж. Жюссерамом [15, с. 3–17] і піднятого на початку ХХ ст. Е. Бейкером [13, с. 55–57]. Літературознавче перечитування сторінки історії «універсального і парадоксального» (О.В. Михайлов) жанру, вписаної в неї в еру Єлизавети І (1558–1603), супроводжується оновленням аналітичного інструментарію історичної поетики, яке забезпечує подолання амбівалентного й естетично «меншовартісного» жанрового статусу великої форми англо-ренесансної літератури, означеного протиставленням характеристик її як «старту» [15, с. 3] і як «фальстарту» [13, с. 55] роману на Британському архіпелазі.

За такого продовження понадісторичного і «все ще незавершеного наукового диспуту» [4, с. 9] щодо англійської романістики епохи Ренесансу, заснованої творчістю Джона Лілі (John Lyly, 1554–1606), Філіпа Сідні (Philip Sidney, 1554–1586), Роберта Гріна (Robert Greene, 1560–1592), Томаса Лоджа (Thomas Lodge, 1558–1625), Томаса Неша (Thomas Nashe, 1567–1601) та Томаса Делоні (Thomas Deloney, 1543?–1600?), актуальним є й встановлення жанрово-генетичної функціональності комічного модусу в її формуванні, зокрема, в ході виявлення естетичного підґрунтя і поетикального арсеналу сатирико-дидактичного перекодування романічної традиції в одному із репрезентативних зразків англійського роману останньої третини ХІХ ст. – Гріновому «Гріші мудрості, купленому за мільйон каяття» (*The Groath-Worth of Witte, Bought with a Million of Repentance, 1592*).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розпочате в 1990-тих рр. у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара за ініціативи професора кафедри зарубіжної літератури Л.Я. Потьомкіної вивчення на історико-поетологічних засадах національно-історичного романного різновиду, створеного на злеті Ренесансу на Британському архіпелазі, визначило основний напрям науково-дослідницької діяльності очолюваної нею школи літературознавців-зарубіжників, що не лише відкрила для української науки романістику «століття Шекспіра», але й наблизилася до розуміння тих естетичних принципів та поетологічних орієнтирів літературної творчості, які уможливили укорінення роману в Англії саме при ренесансному самооновленні її художньої свідомості. Науковці ДНУ пов'язали те свідоме відмежування царини жанротворення від романічної поетики, що стало висхідним для розкриття в англійській наративній стихії Відродження діалогізму як основоположного принципу романної естетики, з переосмисленням в ході творчого самовизначення фундаторів елізаветинської романістики способу співвіднесення авторського, стильового та жанрового начал мистецтва слова, який втілюється у традиціоналістському романі. Такий горизонт сприйняття «події заснування» романного жанру в англійській літературі встановився в ході розгляду індивідуально-творчих експериментів, визначальних для окремих авторських варіантів романістики ренесансної Англії (*Т. Делоні* – Т.І. Власова [5, с. 16–19]; *Р. Грін* – О.М. Складарова [11, с. 37–39]; *Ф. Сідні* – Л.Р. Никифорова [8, с. 21–24]; *Т. Лодж* – Н.М. Торкут [12, с. 30–178]), обґрунтування засад побудови внутрішньожанрової типології роману епохи Єлизавети І (Л.П. Привалова [10, с. 107–110]) та означення траєкторії взаємодії маньєризму і бароко в митецьких новаціях його основоположників (Л.Я. Потьомкіна [9, с. 4–7]). На всіх цих векторах наукової ретроспекції тієї лінії формування романного жанру, що була прокладена в останній третині ХІХ ст. на Британському архіпелазі, стала очевидною значущість для оформлення англо-ренесансної модифікації роману, маньєристичного виявлення жанротворного ресурсу самобутнього стилю, який був первинно стверджений Ренесансом як індикатор авторства.

Потенціал жанрових трансформацій, виявлений «мистецтвом манери» і реалізований романістами-елізаветинцями, набув осмислення в кандидатській дисертації та статтях Н.І. Власенко [2, с. 4–13; 3, с. 4–10; 4, с. 95–205], звернених до проблеми генезису романістики шекспірівської Англії. Розглянувши становлення цього національно-історичного романного різновиду в контексті маньєристичної ревізії традиційних естетич-

них засад поетичного творення («пойесису»), інспірованої ренесансно-гуманістичним зверненням до античних витоків риторичного «породження» («генезису»), дослідниця довела, що в означеному руслі возз'єднання традиційно-риторичної та традиційно-поетологічної концептосфер відбулося таке перетворення жанрів риторики – трактату (*treatise*), памфлету (*pamphlet*), «історії» (*history*) та «міркувань» (*discourse*), за якого «підпорядковування тематичних жанрових параметрів модальним, задане її архітекстом» [4, с. 9], було трансформоване в «їх зрівняння, визначальне для розбудови романної естетики поза межами романічної поетики» [4; с. 9]. На думку авторки першого в Україні комплексного історико-теоретичного та історико-літературного дослідження процесу формування англійського роману Відродження, саме так «заснувалась велика оповідна форма доби Єлизавети I, естетично співвіднесена і з модифікаціями романного жанру, усталеними на зламі античності й у Середні віки, і з досвідами оновлення романічного, здійсненими в континентальній Європі в епоху Ренесансу, але поетикально віддалена від них» [4, с. 9].

Подальша історико-поетологічна ретроспекція англо-ренесансної лінії переходу роману від «поетики ейдетичних форм» до «поетики суб'єктивної модальності» передбачає й уточнення векторів естетичної співвіднесеності творчих експериментів, основоположних для елизаветинського різновиду жанру, з митецькими новаціями, визначальними для його континентально-європейських ренесансних модифікацій, насамперед, у ході осмислення тих ініціатив романістів Англії останньої третини XVI ст., що проявилися на шляху комічного «переінакшення» складників традиційно-романної організації художньої реальності, який на Європейському континенті розгорнувся в магістраль руху від традиціоналістського до новочасного та новітнього етапів становлення романного жанру.

Метою статті є з'ясування особливостей сатирико-дидактичного переосмислення романічного мотиву «випробовування» в романі Р. Гріна «Гріш мудрості, куплений за мільйон каяття». Її досягнення потребує поєднання історико-генетичного та історико-типологічного підходів.

Виклад основного матеріалу. Використання викривально-критичної форми вираження комічного у творі, що став завершенням грінівської романної новації, обумовлюється дидактичною настановою митця, яка не вичерпується прагненням застерегти своїх сучасників, налаштованих на індивідуалістичне самоствердження, на снажене антропоцентризмом Відродження, щодо руйнівності вільних проявів людського розуму, відстороненого від традиційної – теоцентричної – моральності. Цей намір переростає в інтенцію нововиявлення, в ході зображення негативних прикладів особистісного самовизначення, його нездійсненності без граничного комунікативного досвіду, що, долучаючи людину до абсолютного критерію особистісності, відкритого безумовно істинним Словом Божим, спрямовує самоздійснення особистості на його одвічний етичний орієнтир, який означає сотеріологічну перспективу, спонукаючи до подолання особистої недовершеності.

Переглядаючи ті творчі експерименти ренесансних романістів, що перетворили романічну модель ініціації, вичерпану ствердженням статичної «ідеальності» героя, на матрицю випробування, відзначену складною динамікою возз'єднання реального та ідеального в художній дійсності («Закоханий Роланд» (*Orlando Innamorato*, 1495) М. Боярдо; «Несамовитий Роланд» (*Orlando Furioso*, 1532) Л. Аріосто; «Стара Аркадія» (*The Countess of Pembroke's Arcadia Being the Original Version*, бл. 1580 р.) та «Нова Аркадія» («*The Countess of Pembroke's Arcadia*», бл. 1586 р.)), Р. Грін відмовляється від способів сміхового виявлення їх розбіжності, віднайдених на цих шляхах пізньотрадиціоналістського оновлення романного жанру. Життєвий і творчий досвід, набутий письменником, обумовив його критичне ставлення до форм вираження комічного, які, означаючи дистанцію між ідеалом і реальністю, задають сприйняття їх розходження як наслідку омани людського розуму, наділеного, відповідно до ренесансно-гуманістичних уявлень про «вінець творіння», не лише пізнавальним ресурсом, необхідним для «самовиправлення», але й потенціалом морального відання, визначальним для духовно-морального самовдосконалення людини, а відтак націлюють, і при маньєристичному усвідомленні антиномій її існування, на поновлення хиткої гармонії духовного і тілесного, ствердженої антропоцентричною діалогією Ренесансу. Натомість під час створення свого останнього роману Р. Грін орієнтується на сатиричне зображення антиініціації дійових осіб, спрямовуючи його на доведення укоріненості розриву між ідеальним та реальним, характерного для людського життя, у гріховному спотворенні природи людини, нездоланному без синергії її власних зусиль та Божої допомоги.

Знаменуючи зміну ренесансно-маньєристичної доміанти грінівського художнього мислення на барокову, така митецька настанова втілюється завдяки відтворенню в жанровій організації «Гроша мудрості, купленого за мільйон каяття» структури жанру *exemplum*, сформованого в епоху середньовіччя на засадах сполучення прийому риторичної аргументації, визначеного Аристотелем як спосіб вираження загального в одиничному, із Горацийовим принципом поетичного творення, вичерпанним зовнішньо формальним упорядкуванням наративної розробки топіки. При визначенні проблемно-тематичної основи романного наративу митець звертається до біблійної топології особистісного буття, зосереджуючись на творчій рецепції притчі про блудного сина. У намаганні відсторонитися від спроб секуляристично орієнтованої естетизації цієї новозавітної історії, що були ініційовані Дж. Лілі в романі «Евфус: Анатомія розуму» (*Euphues: the Anatomy of Wit*, 1578) і призвели до перетворення її в епоху Єлизавети I на «модну формулу для оповіді» [16, с. 38], Р. Грін на протигагу шляхетно-прикрашеному змалюванню проявів і наслідків «юнацьких безумств», висхідному для оформлення евфуїстичного стилю, поновлює, визначаючи власну стильову палітру їх зображення, те поєднання зображально-виражальних засобів «сміхового» і «серйозного» начал культури, яке стало основоположним для формально-стильової впорядкованості середньовічних «прикладів», тематично спрямованих на розкриття антитези «гріх – каяття».

Змінюючи формальний (стильовий) вимір жанротворення, встановлений у ході лілієвської реінтерпретації євангельської притчі про блудного сина, письменник зберігає моноцентричну сюжетну організацію, що оформилася в «Євфусі: Анатомії розуму» на основі романізації новелістичної структури, здійсненої в руслі авторського переосмислення подійного ряду восьмої новели Х дня «Декамерона» Дж. Боккаччо, але співвідноситься і з побудовою сюжету, яка характерна для *exemplum*. До того ж, для Р. Гріна створюваний ним «приклад» життєвих блукань виявляється особистісно значущим не лише у плані вираженого загального змісту порочного способу життя, але й в контексті зображення конкретних проявів пороку, про що свідчать не лише акценти, зроблені митцем при змалюванні образу головного героя, насамперед, наділення його італійською формою Грінового імені – Роберто, а також долучення його до основної сфери грінівської професійної діяльності – драматургії, але й епілог, побудований як покайнянне звернення автора-оповідача до друзів-драматургів із закликом відмовитися від їх ремесла як руйнівного для особистості.

Тож, романна модальність втілюється у «Гроші мудрості, купленому за мільйон каяття» шляхом розкриття параболічної логіки наративного особистісного самовизначення в художній реальності, де, постаючи «іншоформою» співвіднесення авторського «Я» з ренесансно-гуманістичним ідеалом єдності «чесноти і вченості», випробування на відповідність йому дійових осіб – синів старого лихваря Горініуса ініціюється не їх почуттям обов'язку, а усвідомленням ними власної свободи і не розгортається у послідовність авантюр, а вичерпується розвитком інтриги, задуманої старшим братом, щоб позбавити батьківського спадку молодшого – Луканіо. При її розгортанні від зародження, коли відразу після розподілу спадщини, здійсненого самим батьком, у Роберто виникає задум розорити брата, ввівши його в будинок куртизанки Ламілії, до кульмінації – несподіваного для інтригана повороту подій, за якого він сам виявляється обманутим і стає злиденим драматургом, в оповіді «від автора» домінує сатирична тональність, покликана виявити шляхи вирішення дилеми «бути – здаватися», визначені у наративному саморозкритті і його самого, і його героїв, і викрити у цей спосіб їх віддаленість від *uoto completo* Відродження.

Така стильова забарвленість сюжетної магістралі роману підсилюється її сатирично-дидактичним відображенням у «вставних жанрах», націлених на випереджальне означення, у формі іноказання, руху романної дії: байка, розказана Ламілією, провіщує «зраду Фортуни», що змінює долю Роберто; створена ним новела сповіщає про падіння і ганьбу, які очікують на Луканіо; Робертів памфлет, продовжуючи започатковану Р. Гріном «коннікетчерівську» (від грінівського неологізму *conny-catcher* – «ловець кроликів») лінію жанру, орієнтовану на критику англійської середньовічно-ренесансної практики шахрайства, засновану на обмані довірливих простаків, викриває нищість світу богеми, де сумний життєвий фінал обох братів при їх етичних орієнтирах виявляється наперед вирішеним.

У викривально-критичному огляді богемного життя, приписаному автором-оповідачем «Гроша мудрості, купленого за мільйон каяття» головному герою цього твору, міститься історично перша безперечна, хоч і без прямого найменування, згадка про У. Шекспіра, що дотепно перекодує етимологічне значення його прізвища – «той, хто трясє списом»: «Є вискочка-ворона, прикрашена нашим пір'ям, яка, вбравшись зі своїм тигрячим серцем у личину драматургів, вважає себе здатною писати таким же піднесеним білим віршем, як і кращі з вас; і, будучи безумовним майстром на усі руки, за власним переконанням залишається єдиною, хто трясє сцену (буквально: *the only Shake-scene*) у країні» (переклад мій – А. Г.) [14, с. 68].

Кульмінаційний перелом розвитку сюжету «Гроша мудрості, купленого за мільйон каяття» супроводжується послабленням сміхової стихії: у зображенні й подій, що ведуть до невідворотного кінця, – повного розорення Луканіо і хвороби Роберто, і трагічної розв'язки – смерті обох братів, серйозність поєднується з моралізаторством щодо згубних наслідків юнацької нерозсудливості та необачності, легковажної довіри до приязних шахраїв і віроломних куртизанок – усіх тих ознак самообману і героїв роману, і самого автора, які обумовлюються їх первинною самовпевненістю, інспірованою ренесансно-гуманістичним звеличенням людини, заснованим на абсолютизації її розумових і творчих здатностей, визначальної для їх відсторонення від першоджерела духовності. На відміну від першої, присвяченої «анатомуванню» інтелектуального осердя людської природи, частини «Євфуса» Дж. Лілі, де автор-оповідач, виправдовуючи блукання героя «розплідником розпусти» [17, с. 23] – Неаполем, куди юнак утікає з Афін – «колиски мудрості» [17, с. 22], знехтувавши настановами старця Еубулоса щодо «дороговказів» у житті, пояснює «помилки юності» станом молодого розуму, «м'якого, як віск» [17, с. 31], в останньому Гріновому романі, що характеризується єдністю, за відсутності традиційно-романічної «авантюристичності», лаконічно означеного місця дії – Міста над морем, вибір хибного життєвого шляху і дійовими особами – синами Горініуса, які не дослухалися до мудрих батьківських порад, і самим автором усвідомлюється у вимірах їх наративного самовизначення як прояв руйнівності людської свободи, відстороненої гріховно обмеженим раціональним пізнанням від його духовних витоків. Крім того, у своєму підсумковому творі Р. Грін змінює і «масштаб» літературно-творчого розкриття антитези «гріх – каяття», заданий ініціатором осмислення біблійної притчі про блудного сина у контексті формування елизаветинської романістики: для Євфуса усвідомлення хибності власних намірів і вчинків стає поштовхом до повернення до усамітнено-споглядального способу життя і занять філософією, що уможливило особистісне самовдосконалення в земному існуванні, тоді як Луканіо помирає, так і не досягнувши сповна своєї порочності, а для Роберто, як і для самого письменника, судячи з епілогу, приводом для того, щоб усвідомити власну гріховність і покаятися, виявляється невиліковна хвороба. Перед неминучою смертю, коли вже не вистачає ані часу, ані сил для прижиттєвої спокути і виправлення, покладання на милість Богу осмислюється як єдина можливість спасіння.

Висновки. Таким чином, ренесансно-маньєристичному перегляду романічного мотиву «випробування», започаткованому на теренах становлення великої оповідної форми епохи Єлизавети I лілієвським досвідом творчої рецепції біблійної топології особистості і розгорнутому у ствердження спроможності людини, у зростанні її розуму, не лише досягнути буттєві антиномії, але й піднятися над ними в інтелектуальній і творчій діяльності, автор «Гроша мудрості, купленого за мільйон каяття» протиставляє барокове переосмислення жанроторного способу ініціації, підсумкове для ряду спроб творчого самовизначення митців-єлизаветинців як «блудних синів» ренесансної Англії [16] і відзначене новоусвідомленням одвічної потреби людської особистості в духовному орієнтирі, відкритому Божественним Одкровенням і необхідному для подолання меж знання.

Означуючи вектор пізньютрадиціоналістського оновлення романічної поезики, що співвідноситься з його континентально-європейською магістраллю, але не збігається з нею, грінівське сатирико-дидактичне зображення антиініціації героїв потребує подальшого осмислення як одна із множини форм маніфестації авторства, основоположних для романної естетики.

Література:

1. Андреев М.Л. Рыцарский роман в эпоху Возрождения / М.Л. Андреев – М. : Гносис, 1993. – 397 с.
2. Власенко Н.І. Особливості естетичного перетворення риторичних дискурсивних форм у жанровій поезиці англійського роману Відродження / Н.І. Власенко // Наукові записки Харківського національного педагогічного ун-ту ім. Г.С. Сковороди. – Сер. «Літературознавство»; ред. колегія : Л.Г. Фрізман (відп. редактор), О.А. Андрущенко та ін. – Харків : ППВ «Нове слово», 2009. – Вип. 3 (59), Ч. III. – С. 3–14.
3. Власенко Н.І. Формирование художественности «на границе» в английском романе Возрождения / Н.І. Власенко // Від бароко до постмодернізму : зб. наук. праць ; ред.колегія.: Т.М. Потніцева (відп. редактор) та ін. – Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2006. – Вип. X. – С. 3–11.
4. Власенко Н.І. Проблема генези англійського роману Відродження : дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.01.05 / Н.І. Власенко. – Дніпропетровськ, 2015. – 242 с.
5. Власова Т.И. О своеобразии поэтики социального романа Т.Делони / Т.И. Власова // Проблемы становления и развития зарубежного романа от Возрождения к Просвещению. – Днепропетровск : изд-во ДГУ, 1986. – С. 15–20.
6. Мелетинский Е.М. Введение в историческую поэтику эпоса и романа / Е. М. Мелетинский. – М. : Наука, 1986. – 320 с.
7. Михайлов А.В. Роман и стиль / А.В. Михайлов // Теория литературы : в 3 Т. – М. : ИМЛИ РАН, 2000. – Т. 3. – 2003. – С. 279–352.
8. Никифорова Л.Р. «Новая Аркадия» Ф. Сидни как предтеча барочного галантно-героического романа / Л.Р. Никифорова // Зарубежный роман в системе литературного направления. – Днепропетровск : изд-во ДГУ, 1987. – С. 20–25.
9. Потьомкіна Л.Я. Про одну з тенденцій у вивченні англійського роману доби Відродження / Л.Я. Потьомкіна // Ренесансні Студії. – Запоріжжя, 1997. – Вип. 1. – С. 4–7.
10. Привалова Л.П. Английский роман последней трети XVI века как художественная система (к постановке проблемы) / Л.П. Привалова // Системность литературного процесса. – Днепропетровск : изд-во ДГУ, 1987. – С. 107–110.
11. Склярєва Е.М. Особенности художественной структуры романа Р. Грина «Грош мудрости, купленный за миллион раскаяния» (1592) / Е.М. Склярєва // Проблемы становления и развития зарубежного романа. – Днепропетровск : изд-во ДГУ, 1986. – С. 36–40.
12. Торкут Н.Н. Особенности поэтики романов Т. Лоджа : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.01.05 / Н.Н. Торкут. – М., 1991. – 244 с.
13. Baker E. The History of the English Novel: In 10 vol / E. Baker. – L., Witherly, 1927. – Vol. 2. – 1942. – 478 p.
14. Greene R. The Groath-Worth of Witte, Bought with a Million of Repentance / R. Greene [ed. By E.K. Chamber] – L., 1969. – 112 p.
15. Jusserand J.J. The English novel in the time of Shakespeare / J.J.Jusserand. – L. : T.Fisher Unwin, 1894. – 433p.
16. Helgerson R. Elizabethan Prodigals / R. Helgerson. – Berkeley, Los Angeles, L. : University of California Press, 1976. – 578 p.
17. Lyly J. Euphues: the Anatomy of Wit. Euphues and his England / J. Lyly [ed. by M. W. Croll] – L., 1916. – 512 p.

Анотація

А. ГОМЕНЮК. САТИРИКО-ДИДАКТИЧНЕ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ РОМАНІЧНОГО МОТИВУ «ВИПРОБУВАННЯ» В РОМАНІ Р. ГРИНА «ГРИШ МУДРОСТІ, КУПЛЕНИЙ ЗА МІЛЬЙОН КАЯТТЯ»

У статті розглядається спосіб оновлення жанрової традиції у творі, підсумковому для грінівської романної новації. Націленість творчого експерименту на сатиричне перекодування романічної моделі ініціації героя пов'язується із авторською дидактичною настановою на викриття руйнівності людського розуму, відстороненого від моральності. Співвіднесення сміхового і серйозного в романі осмислюється як індикатор зміни критеріїв

поетичного творення з ренесансно-маньєристичних на барокові, що спрямувало втілення комічного модусу на відтворення структури середньовічного *exemplum*, яке формує «прикладі» антиініціації героїв і самого автора-оповідача.

Ключові слова: жанр, стиль, автор, риторика, поетика, комічний модус, ініціація/антиініціація, маньєризм, бароко.

Аннотация

**A. ГОМЕНЮК. САТИРИКО-ДИДАКТИЧЕСКОЕ ПЕРЕОСМЫСЛЕНИЕ
РОМАНИЧЕСКОГО МОТИВА «ИСПЫТАНИЯ» В РОМАНЕ Р. ГРИНА
«ГРОШ МУДРОСТИ, КУПЛЕННЫЙ ЗА МИЛЛИОН РАСКАЯНИЯ»**

В статье рассматривается способ обновления жанровой традиции в произведении, итоговом для гриновской романной новации. Нацеленность творческого эксперимента на сатирическую перекодировку модели инициации героя связывается с авторской дидактической установкой на выявление разрушительности человеческого разума, отстраненного от морали. Соотнесение смешного и серьезного в романе осмысливается как индикатор смены критериев поэтического творчества с ренесансно-маньєристических на барочные, которой задается направление воплощения комического модуса на воссоздание структуры средневекового *exemplum*, формирующее «примеры» антиинициации героев и самого автора-повествователя.

Ключевые слова: жанр, стиль, автор, риторика, поэтика, комический модус, инициация/антиинициация, маньєризм, барокко.

Summary

**A. GOMENIUK. THE SATIRICAL-DIDACTIC RETHINKING OF THE ROMANCE MOTIF
OF THE TRIAL IN THE NOVEL THE GROATH-WORTH OF WITTE,
BOUGHT WITH A MILLION OF REPENTANCE BY R. GREENE**

The article reveals the way of renewing the genre tradition in the creative work final for Greene's novel innovation. The study connects the orientation of the artistic experiment at the satirical recoding of the romance model of a hero's initiation with the author's didactic intention at disclosing the destructiveness of the human mind detached from the morality. The exploration defines the correlation of the ridiculous and the serious in the novel as an indicator of changing the Renaissance-Manneristic criteria of the poetic creativity with those of the Baroque; the research clarifies this aesthetic transformation as the basis for revealing the comic mode in the course of the reproduction of the structure of the medieval *exemplum* resulting in a number of the examples of both author-narrator's and heroes' anti-initiation.

Key words: genre, style, author, rhetoric, poetics, comic mode, initiation/anti-initiation, Mannerism, Baroque.